

Cydia grunertiana, nieuw voor de Belgische fauna (Lepidoptera: Tortricidae)

F. Groenen & W. De Prins

Abstract. *Cydia grunertiana*, new for the Belgian fauna (Lepidoptera: Tortricidae)

On 27 September 2003 a single male specimen of *Cydia grunertiana* (Ratzeburg, 1868) was caught indoors at Deurne (Belgium, province of Antwerpen). This species is mentioned here for the first time from Belgium. The caterpillar lives under the bark of *Larix* sp.

Résumé. *Cydia grunertiana*, espèce nouvelle pour la faune belge (Lepidoptera: Tortricidae)

Le 27 septembre 2003, un exemplaire mâle de *Cydia grunertiana* (Ratzeburg, 1868) fut capturé dans une maison à Deurne (Belgique, prov. d'Anvers). Il s'agit de la première capture de cette espèce en Belgique. La chenille vit sous l'écorce de *Larix* sp.

Key words: *Cydia grunertiana* – Belgium – faunistics – first record.

Groenen, F.: Dorpstraat 171, NI-5575 AG Luyksgestel, Nederland (groene.eyken@chello.nl).

De Prins, W.: Nieuwe Donk 50, B-2100 Antwerpen, België (willy.deprins@antwerpen.be).

In september 2003 vingen J. en W. De Prins een voor hen onbekende Tortricide op het raam van hun woning. De vlinder is door de eerste auteur gedetermineerd als *Cydia grunertiana* (Ratzeburg, 1868) en wordt hier gemeld als nieuw voor de Belgische fauna. Er wordt een beschrijving van de verschillen in uiterlijk en genitaliën gegeven tussen *C. grunertiana* en *C. pactolana* (Zeller, 1840).

Beschrijving

Imago: Spanwijdte 12,5–16,0 mm. De vrouwtjes zijn over het algemeen iets groter dan de mannetjes. De kop, nek, thorax en de tegulae zijn zwartgrijs. De voorvleugels zijn eveneens zwartgrijs van kleur, behalve enkele onregelmatige geel-witte dwarslijnen in het midden van de vleugel. In het distale gedeelte van de vleugel zijn de schubben lichtgeel getipt zodat een fijn, gespikkeld patroon aanwezig is. Vanuit de costa lopen violet-achtige, metaalkleurige, schuine lijntjes in de richting van de buitenrand. Er zijn enkele witte haakjes aan de costa aanwezig. In de ocellus bevinden zich 3–5 zwarte streepjes. De cilia zijn donkergrijs met een zwarte, basale lijn. De achtervleugel is donkergrijsbruin van kleur, de cilia zijn lichter gekleurd met een donkere subbasale lijn. Op de onderzijde van de achtervleugel is geen lichtgele vlek aanwezig.

Mannelijke genitalia: Cucullus min of meer bolvormig, ventraal afgerond, aedeagus kort, recht en met 23–29 cornuti.

Vrouwelijke genitalia: lamellae ante- en postvaginalis donker, gepuncteerd en gesclerotiseerd, colliculum een donker tubevormige structuur die aan de onderzijde bolvormig verbreed is.

Figuur 1: *Cydia grunertiana* (Ratzeburg, 1868), Belgium, Prov. Antwerpen, Deurne, 27.IX.2003, leg. J. & W. De Prins, det. F. Groenen, genitaalpreparaat FG1016♂, coll. J. en W. De Prins (Foto: Jurate De Prins)

Cydia grunertiana is moeilijk van *C. pactolana* te onderscheiden. In uiterlijke kenmerken verschilt *C. grunertiana* in de meer zwartgrijze kleur en compactere vorm van *C. pactolana*. Aan de onderzijde van de achtervleugel is bij *C. pactolana* een lichtere vlek aanwezig die bij *C. grunertiana* ontbreekt. Voor een zekere determinatie is genitaalonderzoek noodzakelijk. De mannelijke genitaliën verschillen als volgt: de cucullus van *grunertiana* is ventraal bolvormig afgerond, in *pactolana* is de cucullus ventraal hoekig verlengd. De aedeagus is in *pactolana* 1/5 tot 1/6 langer dan in *grunertiana* en heeft 23–35 cornuti. De vrouwelijke genitaliën zijn niet met zekerheid van elkaar te onderscheiden. In Falck & Karsholt (1993) zijn de mannelijke en de vrouwelijke genitaliën afgebeeld. Verder verschillen de voedselplanten van deze twee soorten. De rups van *C. grunertiana* leeft onder de schors van *Larix* sp. terwijl de rups van *C. pactolana* gangen vreet onder de schors van *Picea* sp.

Biologie

Het vrouwtje legt de eieren op de stammen van 15–30 jaar oude *Larix* sp. De rups leeft onder de schors en overwintert in een jong stadium. De verpoping vindt plaats in mei in de vraatgang. De vlinder vliegt, volgens de literatuur, van mei tot juli. De uitzonderlijk warme zomer van 2003 is mogelijk de oorzaak van de late vangst van de mot.

Verspreiding

Falck & Karsholt (1993) vermelden *C. grunertiana* uit de volgende landen: Oostenrijk, Tsjechië, Denemarken, Polen, Duitsland, Slowakije en Zwitserland. Razowski (2003) geeft als verspreiding Centraal-Europa, Denemarken en Zwitserland. In Karsholt & Razowski (1996) wordt de soort, behalve uit de genoemde landen, ook nog uit Zweden gemeld. De melding uit Zweden hebben wij niet kunnen terugvinden in de literatuur.

Nomenclatuur

In het verleden is *C. grunertiana* herhaaldelijk gesynonymiseerd met *C. pactolana*. Falck & Karsholt (1993) geven een overzicht van de veranderingen in de status van *C. grunertiana*. In dit artikel wordt *C. grunertiana*, nadat Obraztsov (1959) *C. grunertiana* gesynonymiseerd had met *C. pactolana*, weer als een aparte soort behandeld.

Literatuur

- Falck, P. & Karsholt, O., 1993. *Cydia grunertiana* (Ratzeburg, 1868), stat. rev. – an ignored species of Tortricidae. — *Nota lepidopterologica* **16**(2): 17–90
- Karsholt, O. & Razowski, J., 1996. *The Lepidoptera of Europe. A distributional checklist*. — Apollo Books, Stenstrup, 380 pp.
- Obraztsov, N. S., 1959. Die Gattungen der palaearctischen Tortricidae. II. Die Unterfamilie Olethreutinae. 2. Teil. — *Tijdschrift voor Entomologie* **102**: 175–215, pls. 23–26.
- Razowski, J., 2003. Tortricidae (Lepidoptera) of Europe. Volume 2. Olethreutinae. — Bratislava, 301 pp., 18 pls.
-